

ASPECTELE FIZICO-GEOGRAFICE ALE COMUNEI ȘCHEIA ȘI MODUL DE UTILIZARE A TERENURILOR

Adriana CURCĂ

Cuvinte cheie: versant, cuestă, confluență, alunecare de teren, eroziune.

Des mots clef: versant, crête, confluent, glissement de terrain, érosion.

Les aspects physique – géographiques de la commune de Șcheia et la manière d'utiliser les terrains.

La commune de Șcheia est située au centre du plateau de Suceava, à l'ouest de la ville de Suceava. L'altitude maxima est de 527 m (la Colline Teișoara) et l'altitude minime (273 m – au point de jonction du ruisseau de Șcheia avec la rivière de Suceava. La plus grande partie du bassin du ruisseau de Șcheia a des pentes a petites valeurs de 0° - 4° . Il y a des versants à pentes qui dépassent 16° et sont affectés par des procès d'érosion et de glissement de terrain.

La superficie agricole est de 4626 ha , dont la superficie arable - 3485 ha. Cela peut démontrer le caractère profondément agricole de la commune.

Teritoriul comunei Șcheia este situat în partea centrală a Podișului Sucevei, la vest de municipiul Suceava, având o suprafață de 5830 ha și o populație de 7577 locuitori (Anuarul Statistic din 2001). Parțial sau înglobat unei regiuni mai mari, teritoriul comunei a fost investigat de către geologi, geografi în cadrul unor studii monografice (Băcăuanu et al., 1980), stratigrafia depozitelor ce aflorază în zonă (Bica Ionesi, 1968), stabilitatea versanților în vederea utilizării lor pentru dezvoltarea orașului Suceava (Martiniuc, Băcăuanu, 1960) sau dinamica șesului albiei majore și minore a Sucevei (Olariu, 1983).

Altitudinea medie a reliefului comunei Șcheia este în jur de 400 m, cu o valoare maximă de 527 m în Dealul Teișoara și o valoare minimă de 273 m la confluența pârâului Șcheia cu râul Suceava. Între aceste valori se disting o serie de dealuri intermediare, formate din culmi care au înălțimi de 453 m în Dealul Ciritei și 427 m în Dealul Crucii. Valea Sucevei se află aproape în totalitate la altitudini situate sub 300 m. Înălțimile cele mai mari sunt legate de prezența orizonturilor de roci mai dure (gresii, calcare oolitice), care au rezistat mai bine la eroziune. Din analiza distribuției treptelor hipsometrice reiese că relieful comunei Șcheia se încadrează în regiunea de podiș, delimitat în vest de izohipsa de 450 m, insular de izohipsa de 500 m (Dealul Teișoara), iar în nord relieful comunei este delimitat de izohipsa de 300 m (lunca râului Suceava).

Gradul de înclinare a terenului, important parametru morfometric, care influențează direct declanșarea și evoluția proceselor geomorfologice actuale, prezintă o variație de la 0° până la circa 20° . În general se pot deosebi două mari categorii de suprafețe:

1. suprafețe cvasiorizontale cu înclinări de până la 4° ;

2. suprafețe de versant, cu pante de 10° - 15° sau peste 20° , în cazul frunților de cueste.

Analizând harta pantelor constatăm că în zona deluroasă pantele se mențin între 8° - 12° și 12° - 16° , ajungând uneori la valori de peste 16° pe versanții puternic înclinați (Dealul Zamca, Dealul Teișoara, nord și nord-vestul satului Mihoveni). În Dealul Zamca, pentru stabilizarea versanților s-au efectuat plantări de pini și salcâmi. Cea mai mare parte a bazinului pârâului Șcheia și parțial Valea Sucevei au pante cu valori mici de 0° - 4° .

Văile sunt asimetrice și sunt de tip consecvent (majoritatea afluenților de stânga ai pârâului Șcheia) și subsecvent (valea pârâului Șcheia). Versanții cu orientare sudică și sud-vestică sunt în general lini, cu pantă mică, cu lungimi de 2-4 km și lățimi de maximum 2-3 km. Versanții înclinați spre nord, nord-vest și vest sunt afectați de fenomene de alunecări de teren.

În funcție de factorii genetici dominanți ai reliefului întâlnim mai multe tipuri morfogenetice de relief: structural, fluvio-denudațional, fluvial.

În cadrul reliefului structural, cele mai reprezentative forme sunt cuestele. În comuna Șcheia întâlnim cueste secundare, cu dimensiuni reduse, cum sunt în nordul satului Mihoveni spre râul Sucevei, din partea vestică a localității Șcheia spre pârâul Șcheianu: Cuesta Șcheii.

Alte forme de relief structural sunt platourile structurale. Ele au suprafețe netede și întinse, mărginite de versanți abrupti, afectați de procese geomorfologice actuale. Astfel, reprezentative sunt platourile structurale: Dealul Ciritei (453 m), Dealul Crucii (427 m), Dealul Teișoara (527 m). Multe din suprafețele acestea se suprapun direct stratelor de calcare și gresii sarmatice, înregistrându-se un paralelism perfect între topografia reliefului și orizonturile dure. Această corespondență se menține și în cazul când plăcile amintite sunt acoperite cu depozite nisipoase sau argiloase, cu grosimi până la 20-25 m.

Modelarea fluvio-denudațională și fluvială reprezintă tipul dominant al sculptării reliefului pentru teritoriul comunei Șcheia. Astfel, se disting următoarele trei tipuri de versanți:

- versanți cu procese de eroziune slabă (fiind caracteristici, în special, jumătății sudice a comunei);
- versanți afectați de procese de eroziune în suprafață (aceștia se găsesc diseminați pe tot teritoriul comunei);
- versanți afectați de procesele de deplasare în masă (în special, în partea nordică a comunei).

Eroziunea în suprafață este reprezentată prin două procese: *pluviudenudarea* și *eroziunea în pânză* (realizată de scurgerea neconcentrată, pelicular pe întreaga suprafață a versantului). Printre condițiile favorabile declanșării acestor procese se numără:

- prezența unor formațiuni geologice de suprafață, constituite din roci moi, permeabile și impermeabile, reprezentate în general printr-un complex de argile, marne, cu alternanțe de nisipuri, la care se adaugă uneori și unele orizonturi subțiri de gresii, calcare, luturi;
- densitatea și adâncimea fragmentării reliefului, cu valori mari;
- climatul temperat continental, cu nuanțe excesive, caracterizat prin mari variații termice și mai ales, printr-un regim foarte neuniform al precipitațiilor;
- vânturile umede sau uscate, calde sau reci, accentuează diferențierile umidității și temperaturii aerului (cea mai mare frecvență o au cele din nord-vest – purtătoare de umiditate);
- intervenția omului prin defrișări, deșteleniri, agrotehnici rudimentare etc.

Toți acești factori fac ca cele două procese să fie foarte agresive, ducând la mari pierderi de sol de pe terenurile agricole. În urma cercetărilor realizate de specialiștii în domeniu s-a constatat că majoritatea suprafețelor cultivate cu înclinări mai mari de 6° - 7° sunt supuse eroziunii, iar intensitatea procesului crește odată cu panta. În general, suprafețele cultivate cu înclinări sub 3° se caracterizează prin eroziune neapreciabilă;

- suprafețele cultivate cu înclinări de 3° - 5° se caracterizează prin spălări slabe;
- suprafețele cultivate cu înclinări de 5° - 10° se caracterizează prin eroziune moderată;
- suprafețele cultivate cu înclinări de 10° - 15° se caracterizează prin eroziune puternică și foarte puternică;
- pantele mai mari de 15° sunt marcate de prezența regosolurilor și erodisolurilor.

În perioadele lipsite de vegetație, efectul eroziunii în suprafață este pus în evidență de numeroase „pete” sau de suprafețe de culoare mai deschisă, care indică îndepărtarea orizontului superior al solului și apariția la zi a celor inferioare sau chiar al rocilor „in situ”.

Eroziunea torențială se dezvoltă pe versanții defrișați, terenuri deștelenite cu pante mari, dând naștere unor forme de relief ca: fâgașe, ogașele și ravene.

Organismele torențiale sunt prezente pe toți versanții cu înclinări de peste 5° - 10° . Ele provoacă pagube atât agriculturii, cât și altor sectoare ale economiei; contribuie la mărirea frecvenței viiturilor, la accentuarea instabilității versanților etc. Deși activitatea lor morfodinamică este deosebit de eficientă, distribuția areală în cadrul teritoriului comunei Șcheia este minimă, în general, pe fruntea cuestelor, însoțind celelalte tipuri de procese geomorfologice.

Ogașele sunt forme de relief la apariția cărora un rol important l-a avut omul, a cărui activitate economică s-a intensificat, îndeosebi în ultimele 2-3 secole. Ele au apărut pe unele terenuri agricole unde s-au efectuat arături în lungul versantului. Foarte multe ogașe evoluează în locul unor vechi drumuri, în prezent neutilizate, pe care eroziunea torențială le adâncește, ducând la formarea unor șanțuri cu adâncimi de aproximativ 2 m.

Ravenele sunt organisme torențiale bine dezvoltate, cu adâncimi ce depășesc 2 m, putând ajunge până la câțiva zeci de metri. Spre deosebire de ogașe, aceste forme prezintă un profil longitudinal deformat, cu praguri și marmite. În teritoriul studiat, numărul acestor organisme este relativ mic, o bună parte fiind stabilizate, pe ele instalându-se un covor vegetal ierbos sau chiar păduri. Aceste forme se întâlnesc în bazinul pâ râului Șcheia și pe Dealul Zamca.

Alunecările de teren reprezintă unul dintre cele mai importante și mai spectaculoase procese morfogenetice. Manifestarea acestor procese capătă o amploare deosebită în anii cu precipitații abundente. Ele pot apărea fie pe suprafețe neafectate până atunci, fie prin reactivarea unor alunecări mai vechi.

Versantul drept al pâ râului Șcheia, până la șoseaua ce duce la satul Șcheia este folosit ca pășune. Aici alunecările au o dinamică foarte accentuată. Apar multe izvoare pe versant, unele situate la baza versantului. În pădurea Zamca și în satul Sf. Ilie apar *alunecări în trepte și pseudoterase*. Dimensional, au lungimi foarte variate, de la 20-30 m la 200 m, iar lățimea lor se încadrează între 20 și 30-35 m. *Alunecările monticulare* se găsesc în partea de mijloc și inferioară a versanților, provenind din modificarea fizionomiei alunecărilor în trepte. Dimensional, monticuli apar foarte diferențiați, de la înălțimi de 0,4-0,5 m și diametrul de 2-3 m până la înălțimi de 6-7 m și diametre de 10-12 m (zona Sf. Ilie). Dinamica lor este foarte variată, de la stabili (zona Zamca), la activi (Sf. Ilie).

Alunecările pot fi prevenite și stabilizate pe mari suprafețe prin nivelări, plantații pomicole, împăduriri, pășunat rațional și evitarea supraîncărcării terenurilor cu amenjări, construcții, căi de comunicații etc.

Dacă tipurile precedente au o amploare și o frecvență deosebite, *relieful fluviatil* se leagă exclusiv de prezența râului Suceava, în partea de nord a comunei.

În cadrul văii se disting următoarele formațiuni: albia minoră, albia majoră, terasele de luncă de 0-2 m, 2-4 m, 4-7 m, 8-10 m; terasele de versant de : 20 m, 40-60 m, 80 m, 100 m.

Prin acțiunea sa complexă și îndelungată omul a contribuit la o schimbare apreciabilă a peisajului natural, provocând unele modificări ale formelor de relief existente sau creând forme noi. Acțiunea directă a omului asupra mediului natural s-a manifestat prin lucrări de excavație, construcții de diguri, poduri, căi de comunicație, consolidări de maluri, terenuri cultivate, vetre de sat etc.

Teritoriul comunei Șcheia aparține în cea mai mare parte bazinului hidrografic al Sucevei (excepție face pâ râul Frumoasa). Apele subterane au calități potabile și sunt ușor de interceptat. Vegetația caracteristică este ca a pădurilor de foioase (stejar, fag), iar fauna este specifică central-europeană. Cea mai mare răspândire o au molisolurile, argiluvisolurile, dar apar și soluri hidromorfe și erodisoluri.

Pe baza caracteristicilor solului și a celorlalte elemente fizico-geografice (relief, climă, hidrografice etc.) s-a procedat la stabilirea favorabilității solului pentru principalele culturi.

Din datele Anuarului Statistic al județului Suceava, ediția 2001, reiese că *suprafața agricolă* a comunei este de 4626 ha din care: teren arabil – 3485 ha, pășuni – 717 ha, fânețe – 414 ha, livezi – 10 ha. Suprafața neagricolă reprezintă 1204 ha din care: păduri – 313 ha, ape – 85 ha, căi de comunicație – 120 ha, curți și construcții – 422 ha, teren neproductiv – 264 ha.

În ceea ce privește modul de utilizare a terenurilor, în anul 2003 s-au semănat: cereale (porumb – 370 ha, grâu – 292 ha, ovăz – 201 ha, orz – 200 ha), cartof - 370 ha, sfeclă-de-zahăr – 98 ha, legume – 34 ha, plante de nutreț – 744 ha (datele sunt preluate de la Primăria comunei Șcheia). Acestea ne confirmă încă o dată faptul că suprafața arabilă are valoarea cea mai mare, demonstrând caracterul profund agricol al comunei.

Ca o concluzie, putem aprecia că există o relație strânsă între potențialul natural al comunei Șcheia și modul de intervenție a omului pentru utilizarea și exploatarea acestuia. Terenurile cu pantă mai mare de 15° și care corespund frunților de cueste pun cele mai serioase probleme de stabilitate, astfel că utilizarea lor în scopuri agricole, căi de comunicație sau construcții trebuie diminuată pentru a se evita pierderile de teren prin accentuarea retragerii frunților de cueste.

BIBLIOGRAFIE

- Băcăuanu V., Barbu N., Pantazică Maria, Ungureanu A., Chiriac D.** (1980), *Podișul Moldovei*, Editura științifică, București.
- Ionesi Bica** (1968), *Stratigrafia depozitelor miocene de platformă dintre văile Sucevei și Moldovei*, Editura Academiei, București.
- Martiniuc C., Băcăuanu V.** (1960), *Contribuții la studiul geomorfologic al teritoriului orașului Suceava și al împrejurimilor sale*, An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”, s. 2, t. VI, Iași.
- Olariu Petru** (1983), *Șesul Sucevei extracarpatică, studiu de geomorfologie aplicată*, Rezumatul tezei de doctorat, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași.

Liceul cu Program Sportiv Suceava